

Kazakistan'dan bize düşenler

Kazakistan'da, tüm ülkeyi saran bir isyan patladı bu ay. Dünya çapındaki sol medyayı takip edenler, Kazakistan'da bir şeyler olduğu gözlemlerse de, isyanın çapı beklenenden büyük oldu.

Kazakistan'da isyan ile ilgili bilgileri, nesnel biçimde aktaracak ve teyit edecek bir değerlendirme olanağına sahip değiliz. Dolayısıyla mevcut bilgileri sunmayı ve Kazakistan'daki isyan şartları ile ülkemiz arasında bir kıyas yapmak daha uygun olacaktır.

Başlarken şu hatırlatmayı yapmak gerek.

“İnsan isyan huyludur. İnsanlık sürgit hayvan yerine konamaz. Eninde sonunda yapılan haksızlığa, zulme isyan eder.”

ABD'de yaşanan ırkçılık karşıtı isyan ile ilgili yapılan bu vurgu [\[1\]](#), hiç kuşkusuz Kazakistan'daki isyan için de geçerlidir ve SSCB'nin büyük geri sıçramasından sonra halk hareketlerinin rüzgarının dindiği bir dönemde tekrar kendini hatırlatmıştır. Bugün emperyalizm üstte güreşiyor olabilir, fakat sömürü oldukça, baskı oldukça sınıf mücadelesi sürecektir.

KAZAKİSTAN'DAN DEĞERLENDİRMELER

Türkiye medyasında yer alan değerlendirmelerde, önceden farklı bir hatta bulunan, bugün ise Komünist ve İşçi Partileri İnisiyatifi'nin bir bölümü olan **Kazakistan Sosyalist**

Hareketi Eşbaşkanı Aynur Kurmanov'un demeçleri geniş yer buldu. Kendisi şu değerlendirmelerde bulunuyor.

“Kazakistan’da kapitalizmin hammadde ihracına dayalı modeli inşa edildi. Nüfus birçok toplumsal sorun biriktirdi, çok büyük bir toplumsal tabakalaşma var. “Orta sınıf” mahvoluyor, reel sektör yok ediliyor. Milli hasılanın eşit olmayan dağılımının önemli bir yolsuzluk bileşeni var. Neoliberal reformlar sosyal güvenlik ağını ortadan kaldırdı. Ulusötesi şirketlerin sahipleri, “petrol borusuna” hizmet etmek için sadece 5 milyon nüfusa ihtiyaç olduğunu hesapladılar, onlara göre Kazakistan’a 18 milyonluk nüfus zaten fazla. Bu nedenle, birçok yönden, bu ayaklanma doğası gereği sömürgecilik karşıtıdır. Mevcut protestoların sebebi kapitalizmdir: sıvılaştırılmış gazın fiyatı elektronik borsada ciddi oranda arttı. Gazı yurt dışına ihraç edip gaz kıtlığı yaratmaktan ve iç piyasada artan fiyatlardan yararlanmak isteyen tekelleşenlerin bir komplosu söz konusudur. Dolayısıyla bu protestoları kışkırtan da kendileridir. Mevcut toplumsal patlamanın, son 30 yılda gerçekleştirilen tüm kapitalist reform politikasına ve bunların yıkıcı sonuçlarına yönelik olduğu belirtilmelidir.

Pek çok siyasi analist onu bu şekilde sunmaya çalışsa da, burası Ukrayna tipi Maydan değil. Bu şaşkıncı öz-örgütlenme nereden geldi? Bu, emekçilerin deneyimi ve geleneğidir. 2008 yılından bu yana grevler Mangıstau ilini sarstı ve 2000’li yıllarda grev hareketi başladı. Aynı zamanda, petrol şirketlerinin kamulaştırılması talep edildi, hem de Komünist Partinin veya sol grupların hiçbir etkisi olmaksızın. İşçiler, özelleştirmenin ve yabancı kapitalistlerin egemenliğinin nelere yol açtığını kendi gözleriyle gördüler. Bu konuşmalar sırasında büyük bir mücadele ve dayanışma tecrübesi birikmiştir. Çöldeki yaşam bile insanları birbirine bağlıyor. Bu arka plana karşı, işçi sınıfı ile nüfusun geri kalanı arasında bir bağ vardı. Janaozen ve Aktau’daki işçilerin gösterileri, ülkenin diğer bölgelerinin gidişini belirledi. Protestocuların şehirlerin ana meydanlarına kurmaya başladığı yurtlar ve çadırlar, Euromaidan deneyiminden alınmadı, hepsi geçen yıl Mangıstau bölgesinde yerel grevler sırasında kurulmuştu. Ve halkın kendisi protestoculara su ve yiyecek getirdi.

Bugün itibariyle Kazakistan’da yasal bir muhalefet yok, tüm siyasi alan temizlendi. 2015 yılında en son tasfiye edilen Kazakistan Komünist Partisi oldu. Geriye sadece 7 iktidar yanlısı parti kaldı. Ancak ülkede Batı yanlısı bir gündemi teşvik etmek için yetkililerle aktif olarak işbirliği yapan STK’lar var. En sevdikleri konular 1930’ların Holodomor’u, İkinci Dünya Savaşı sırasında Basmacı hareketinin üyelerinin ve işbirlikçilerinin rehabilitasyonu vb. STK’lar da Kazakistan’da tamamen hükümet yanlısı olan milliyetçi hareketi geliştirmek için çalışıyor. Milliyetçiler, Çin ve Rusya’ya karşı devlet desteğinde mitingler düzenliyorlar.

Son olayların arkasında olabileceği iddia edilen sinsi İslamcılar da Kazakistan’da son derece zayıf ve kötü organize olmuş durumdadır. Modern Kazakistan tek etnikli bir devlet inşa etme yolunda bir yol almıştır ve milliyetçilik onun resmi ideolojisidir. Rusya’nın Mir TV

kanalının Kazakistan'ın "Sovyet yanlısı" olduğu hakkındaki tüm haberleri gerçektir.

Daha 2017 yılında, Kızıl-Orda'da Wehrmacht'ın Türkistan Lejyonu'nun esin kaynağı olan Mustafa Çokay'ın anıtı dikildi. Bugün devlet, tarihini kökten gözden geçiriyor. Bu süreç özellikle Nursultan Nazarbayev'in birkaç yıl önce Amerika Birleşik Devletleri'ne yaptığı ziyaretten sonra yoğunlaştı. Pan-Türk hareketi de daha aktif hale geliyor. En son 12 Kasım 2021'de Nursultan Nazarbayev'in girişimiyle İstanbul'da Türk Devletleri Teşkilatı kuruldu. Elbette bu projenin başlatıcıları Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Türkiye oldu. Kazakistan seçkinleri ana varlıklarını Batı'da tutuyor. Bu nedenle mevcut rejimin çöküşü emperyalist devletler için hiç kârlı değil - rejim zaten tamamen onların tarafında.

Nazarbayev'in cumhurbaşkanlığını bırakıp Güvenlik Konseyi başkanlığına geçmesi, Batı da dahil olmak üzere demokrasi görünümünü yaratma arzusu tarafından belirlenmişti. Aslında, o aynı zamanda, hükümetin tüm dalları üzerinde tam kontrol kazandı ve sadece gücünü arttırdı, ancak sorumluluktan tamamen kaçtı. Başkan Tokayev dekoratif bir figür, yönetici aile içinde bir piyon. Kuşkusuz yaşanan olaylar, bazı grupların saray darbesi veya benzeri eylemler gerçekleştirmeye çalışmasına neden olabilir. Her şey komplo teorilerine indirgenemez. Ancak, mevcut protesto hareketini idealize etmeye de gerek yoktur. Evet, bu hareket işsizler ve başka toplumsal tarafından desteklenen, işçilerin öncü rolü ile tabandan gelen bir toplumsal harekettir. Ama içinde çok farklı güçler iş başında. Aynı zamanda, emekçilerin kendi partileri, sınıf sendikaları, çıkarlarını tam olarak karşılayan net bir programı yoktur. Kazakistan'da var olan sol gruplar daha çok çevreler gibidir ve olayların gidişini ciddi şekilde etkileyemezler. Oligarşik ve dış güçler bu hareketi kendi amaçları için sürmeye ve kullanmaya çalışacaklardır. Bunların zaferi durumunda, mülkiyetin yeniden dağıtılması ve burjuvazinin çeşitli grupları arasında açık bir "herkesin herkese karşı savaşı" başlayacaktır. Ancak, her durumda, emekçiler belirli özgürlükleri kazanabilecekler ve gelecekte hakları için mücadele etmelerini kolaylaştıracak kendi partilerinin ve bağımsız sendikaların kurulması da dahil olmak üzere yeni fırsatlar elde edeceklerdir." [21]

Bu açıklamaların yanı sıra, mecliste yer alan UKİPT katılımcısı **Kazakistan Halk Partisi** ise, Rusya'nın Kazakistan'a müdahalesini destekleyen ve eylemcileri "sükunete" çağıran, özetçe Tokayev'i destekleyen bir bildiri ile isyana karşı çıktı. Kazakistan'a müdahale için askeri birlik gönderen ülkelerden biri olan Rusya'nın muhalefet partisi Rusya Federasyonu Komünist Partisi ise bu isyanın "Büyük Geri Sıçrama" trajedisinin dolaysız bir sonucu olduğunu kabul etmek ile birlikte, "barış gücü"nü yeni bir renkli devrimin alevlerini söndürmek için yeterli bir tedbir olduğu değerlendirmesini gerçekleştirdi ve bu gücün stratejik tesisleri koruması gerektiğini belirtti.

Kazakistan Sosyalist Hareketi'nin çağrısının yanı sıra, **Dünya Sendikalar Federasyonu** da bir destek mesajı yayınladı.

“Bağımsız, işverenlerden ve iktidardan ayrı Dünya Sendikalar Federasyonu (WFTU) üyesi Rusya ve Orta Asya devletleri sendikaları , Kazakistan işçilerine yönelik şiddetli müdahaleleri ve onları temsil etmeye çalışanların holigan ve aşırı güçler olarak öfkeyle hareket eden insanlar olarak görülmesini protesto etmekte

Halkın öfkesinin nedeni, Nazarbayev hanedanının ve yandaşlarının, devasa toplumsal tabakalaşmaya ve emekçi kitlelerin haklarından mahrum bırakılmış feci bir konuma yol açan uzun ve berbat yönetimidir. Yetkililer herhangi bir protestoyu şiddetle bastırmakta, aynı zamanda 2011’de Janaözen işçilerinin infazını hatırlamak yeterli. Aynı zamanda meşru olanaklar çerçevesinde rejimin bakış açısı dışında protesto etme fırsatları da bastırıldı. Bağımsız sendikaların çoğu tasfiye edildi, kayıt dışı sendikalara üyelik, 87 No’lu ILO Sözleşmesi’ne aykırı olarak idari bir suçla eş tutuluyor! Mahkeme Kazakistan Komünist Partisi’ni kapattı, Kazakistan Sosyalist Hareketi’ni kaydetmeyi reddetti. Başta sendika eylemcileri olmak üzere siyasi mahkumların sayısı artıyor.

Dolayısıyla öfkenin nedeni açık, bunlar bazı dış terörist güçler değil, kendi halk karşıtı politikaları. Ve gaz fiyatlarındaki şok artışı (aniden, iki kez), yalnızca bir halk öfkesi patlaması için bir ateşleyici işlevi gördü. Bu, hükümeti görevden alan, fiyatları iade etme sözü veren ve Güvenlik Konseyi Başkanlığı görevlerini Nazarbayev’den devralan görevdeki Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev tarafından dolaylı olarak tanındı.

Kazakistan işçilerinin haklı protestolarıyla dayanışmamızı ifade ediyor ve onların mücadelelerini çeşitli kışkırtıcı, İslamcı ve milliyetçi güçlerin dizginsiz eylemleriyle karıştırmayı kabul edilemez buluyoruz.

Bu katliamları ve öfkeleri örgütleme yöntemi, burjuvazi tarafından dünyanın birçok ülkesinde emekçilerin hareketini itibarsızlaştırmak için kullanılıyor.

CSTO kuvvetlerinin kullanımı, Rus güvenlik görevlileri de dahil, cumhuriyette sadece Rus karşıtı duyguların artmasına yol açacaktır ki bu da kesinlikle milliyetçi güçler tarafından kullanılacaktır.

DSF sendikaları, Kazakistan işçi sınıfının meşru eylemlerine karşı hiçbir misillemeye izin verilmemesini talep ediyor.

Cumhuriyette sendikal faaliyet özgürlüğünün yeniden tesis edilmesini talep ediyoruz.

Jandarmanın fiili rolünde CSTO güçlerinin kullanılmasına karşıyız.

Kazakistan işçilerinin mücadelesiyle dayanışmamızı ifade ediyoruz!

E.A. Kulikov

KAZAKİSTAN BİZE UZAK DEĞİL

Tüm bu bilgiler ile birlikte, Kazakistan'ın ülkemiz için ne ifade ettiğini aktaralım.

Kazakistan bize çok mu uzaktır? Öyle gibi gözükse de, ülkemizde çok sayıda Kazakistan göçmeni vatandaş bulunmaktadır. Tüm Orta Asya'dan olduğu gibi, çeşitli dalgalarla Türkiye'ye göç eden çok sayıda insan mevcut.

Birinci dalga diyebileceğimiz grup, büyük oranda anti-komünist amaçlarla ve Yeşil kuşak projesi ile Türkiye'ye kaçmaları için teşvik edilenler, bugün çocukları ile birlikte Türkiye'de yaşamaya ve buranın şartlarına göre çalışmaya devam etmekte. İkinci dalga olarak görebileceğimiz kesim ise Sovyetler Birliği'nin geri sıçraması sonrası yükselen işsizlik dalgası sonucu gelenlerdi. Sovyetler Birliği'nde görece daha kaliteli bir yüksek eğitim alan çok sayıda insan, kayıtsız olarak çok kötü işlerde, çok kötü koşullarda ve ucuza çalıştırıldı. Ağırlıklı olarak Rusça'ya hakimdiler ve diğer BDT ülkesi vatandaşları gibi Türkiye'de kalıcı olmak yerine, en ufak umutta geri dönmeye çalışanlar oldular.

Kazakistan, bu sırada bölgedeki diğer ülkelere göre servet birikiminin arttığı bir ülke oldu. Servetin arttığı yerde, çalışanların ağızına bir parmak bal çalınması da şarttı. Yağma Hasan'ın böreğine tek ortak olan Kazak patronları olmadı. T.C. de dahil olmak üzere tüm AB-D emperyalistleri, Kazakistan'ın zenginliklerine ortak oldular. Kazakistan'ın halkı ise bu bolluk içinde çok kısıtlı bir pay aldı. Bu duruma tepki gösteren halk, 2011 yılı sonunda katliamlarla sonuçlanan bir isyana sahne oldu. Kazakistan halkı terörle sindirildi, hapisler muhaliflerle doldu. Kazakistan halkı göç etmeye devam edecekti istemese de.

Bugün Türkiye'ye göçen üçüncü kuşak diyebileceğimiz ise Kazakistan'daki gelirden pay alamayan, Türkiye'deki farklı gruplardan kayıtsız işçi akınına rağmen kendi ülkesinden - görece - daha fazla para kazanan genç kuşak oldu. Bu kuşağın bir kısmı, AKP-Cemaat koalisyonu tarafından CIA çıkarları için “burslara boğularak” getirildi. Çoğunluğun durumu, bir önceki kuşaktan farklı olmadı elbette. Türkiye iktidarındaki koalisyon bozulunca ve Suriye'nin parçalanması sonrası göç dalgası başlayınca, kayıtsız işçiler arasında Türkmenler, Türkistanlılar, Özbekler ve Kırgızlar gibi “gözden kaçırılır” ya da “kabul edilir hale geldiler. Bugün Türkiye'nin şehrinde bir lokantada, bir fırında, bir pastahanede onları görmek mümkün.

Tüm bu anlattığımız hikaye Türkiye'ye yabancı mıdır? Hiç de değildir. Cumhuriyet'in fiilen yıkılışı sonrasında Türkiye'deki gençlerin artan göçü, Kazak halkının yaşadıklarına hiç uzak değil. Her gün Türkiye'nin kıt kaynağı ile yetiştirdiği doktorların, niteliksiz işlerde çalışmak için Emperyalizmin metropollerine koştuğunu görüyoruz. Artan pahalılık ve işsizlik, kalitesiz eğitim, dayanılmaz gericilik baskısı ve emperyalist propaganda, her iki ülke de

bunlardan payını almakta.

Kazakistan'da patlayan isyanda, Emperyalizmin borazanlığını yapan gönüllülerin öne çıkarıldığını ve kitlenin katışık olduğunu gördük. Tıpkı hangi isyan gibi? Taksim-Gezi isyanımız gibi... O da programsız, kendiliğinden bir nitelikteydi. Yenilmemesi için programlı ve örgütlü bir güce dönüşmesi gereken bu isyanın, bu şartları sağlamaması dolayısıyla yenilmesi kaçınılmazdı. Diğer yandan biliyoruz ki "yenilgi yılları iyi bir okuldur". Kazakistan işçi sınıfı, 2011'deki yenilgisinden kısmi dersler çıkararak, 11 sene sonrasında tüm tehditlere rağmen tekrardan ayağa kalktı. İşçi sınıfının yapabileceklerini sezen ve önlemini hızlıca alan, hiç kuşkusuz Rusya oldu. Kazakistan'daki mevcut güçsüz yönetimi, şarta bağlı olarak destekledi. Diğer yandan Rusya'daki iktidar **Birleşik Rusya**, kendisine rakip olabilecek Rusya içi muhalefete dışını göstermiş oldu. Her iki ülkede de liberal ve komünistlerden oluşan ve aslında birbiri ile yan yana gelmek istemeyen bir muhalefet bloku mevcut.

Tekrar ülkemize dönersek, bugün her tüketim kalemine zam üstüne zam yapılmakta, hiper enflasyon şartlarına doğru ilerlenmekte. İktidarda yönetme becerilerini kaybetmiş bir iktidar, tüm hazımsızlığı ile gündem değiştirse de gündem tek: artan pahalılık ve işsizlik. Ortaya çıkabilecek kendiliğinden ayaklanmaları bastırabilecek kontrgerilla tecrübesine ve buna uygun yasal kılıf uydurmalarına rağmen, hükümet Kazakistan'da olandan korkmaz mı?

Hem de ne korkmak... Nazarbayev diktatörlüğü gibi, işlemediği suç türü kalmayan AKP iktidarının bu korkusunu kendileri değil, kendileri ile çıkar ortağı olan "dizayn edilmiş" muhalefet söylüyor.

Bütün hesabını seçim üzerine kuran "majestelerinin muhalefeti" hep bir ağızdan tek şey söylüyor: Aman sokağa çıkmayın.

Kim ne derse desin, Türkiye bir hak kazanımı mücadelesine gebe. Bunun da tek yolu, haklarımızı talep etmekten ve insanların gözü önünde - sadece sanal ortamda laf etmek yerine - bunu protesto etmekten geçiyor. Bir başka gereklilik ise eylemlerin **eşgüdümlü ve ilkelere dayanır** olması. En yakın örnek, Trendyol çalışanları oldu. Hep beraber davrandılar, tek yumruk oldular ve kazanım elde ettiler. Bu gerekliliğin yerine gelmesi, gelecek süreçte Emperyalizmin belli hareketi kendi su yoluna akıtmasına karşı da sigorta olacaktır.

Halk olarak bugün düşsek de, yenilsek de bir daha kalkarız. Fakat parababaları yenilirse, bu onların sonu olacaktır. Onlar, bunu çok iyi bilmekteler.

İstanbul Direniyor'dan Özgür